

Mevrouw de Voorzitster,

Dames en heren in uw titels en hoedanigheden,

In deze tijden staat het goed om aan *senaatbashing* te doen. Als we de lasteraars mogen geloven, is de Senaat een achterhaalde, ouderwetse, anachronistische instelling en, het ergst nog van allemaal, een instelling die hoe langer hoe verder afstaat van onze institutionele werkelijkheid.

Tussen haakjes, heel wat van die zogenaamde verlichte critici, die zich uitgeven voor topdeskundigen inzake wetgevende assemblees, hebben waarschijnlijk nog nooit een voet gezet in de Leuvenseweg nummer zeven...

In die optiek denken sommigen ook dat ze de Senaat de doodssteek kunnen geven door te wijzen op het zogenaamd astronomisch kostenplaatje ervan.

Alsof de democratie zich ook zou moeten onderwerpen aan de demagogisch-poujadistische dictatuur van doorgedreven soberheid en van een bepaald soort populisme dat maar al te veel herinneringen oproept aan de opkomst van de gevaren van de afgelopen eeuw. Dat doet me uiteraard ook denken aan de « criticasters » van de monarchie die fulmineren tegen de kosten ervan alsof een presidentieel stelsel geen zware kosten met zich zou brengen. Voor zover mij bekend, wonen de natuurlijke kinderen van onze vorsten niet in officiële openbare gebouwen, zoals onlangs bleek voor de levensgezellin en de dochter van een president van een buurland ...

Maar laten we terugkeren naar de instelling die ik altijd als de Hoge Assemblee zal betitelen ... Het dient gezegd te worden dat zowel hier als in Troje, de vijand al binnen de muren zit, wat soms tot schizofrene situaties leidt en, als ik het goed heb begrepen, vaak tot absenteïsme van slechte wil. Het toppunt voor wie anderen de politieke les leest ...

Los daarvan, mevrouw de Voorzitster, dames en heren, sta ik hier niet voor u om mijn persoonlijke overtuigingen toe te lichten, alhoewel...elke Belgische burger heeft het recht om zijn mening te geven over de instellingen ... Hoe dan ook, ik ben hier veeleer om u mijn visie te geven over de evolutie van de Senaat en zijn opeenvolgende hervormingen.

Sta me toe een open deur in te trappen! De Senaat heeft zich voortdurend aangepast aan de institutionele veranderingen in België. Dit toont aan dat de Senaat dus nooit bang is geweest om zichzelf ter discussie te stellen, ook al botste hij op een grote apathie ten aanzien van de verandering, die samenging met de angst om verworven rechten te verliezen.

Van een ronduit aristocratische assemblee in 1831 is de Senaat via verschillende grondwetsherzieningen omgevormd tot een democratische instelling.

De senatoren van het eerste uur waren allemaal grootgrondbezitters. De «census» die moest worden betaald, was zo hoog dat alleen de rijksten toegang konden krijgen tot de Hoge Assemblee.

De rol van die assemblee was tot aan het begin van de XXe eeuw beperkt tot het houden van toezicht op de regering en ... de Kamer.

Tot 1900 werden alle wetsontwerpen van de regering ingediend in de Kamer, terwijl de senatoren slechts 20 wetsvoorstellen indienden tussen 1831 en 1893.

Daar kwam een beetje verandering in na de Grondwetsherziening van 1893 waarbij het meervoudig stemrecht voor mannen werd ingevoerd en provinciale senatoren in het leven werden geroepen, die niet aan een censusvoorwaarde moesten voldoen.

Pas na de democratiseringsgolf van 1921 kon de Senaat zich op politiek vlak meer profileren. Beter nog, de Senaat werd de eerste assemblee met een vrouwelijke senator, namelijk Marie Janson-Spaak, de moeder van Paul-Henri en de grootmoeder van Antoinette, die meer dan een halve eeuw later, in 1977, de eerste voorzitter werd van een Belgische politieke partij! Ter informatie, de eerste Belgische vrouwelijke volksvertegenwoordiger, Julie Dejardin, werd pas in 1929 verkozen. Voor ze verkozen werd, duwde ze ertswagentjes voort in de mijn, ze was dus mijnwerkster geweest. Nog een belangrijk detail: ze had niet voor zichzelf kunnen stemmen, want het stemrecht voor vrouwen voor de parlementsverkiezingen werd pas in 1948 ingevoerd.

Een laatste detail dat er eigenlijk geen is: de afgelopen zittingsperiodes werd de Senaat verschillende keren geleid door een « dochter van Eva ». Dat gaat nog altijd niet echt op voor de burens van de Kamer !

Tot daar de vrouwelijke parlementsleden. Terug naar de groeiende rol van de Senaat in het politieke debat. Vanaf de jaren twintig en tot aan de staatshervorming van 1993, wierp de Senaat zich eindelijk op als rechtstreekse gesprekspartner in het politieke debat, ook al ging de voorkeur van de verkozenen na de oprichting van de Gemeenschappen en de Gewesten afwisselend uit naar de Hoge Assemblee en de gedecentraliseerde raden...

Sinds 1995 werd de Senaat een reflectiekamer en een forum voor de grote maatschappelijke debatten. Wat uw dienaar niet tegenstaat want, ik ben uiteraard meer voorstander van een kritische en doordachte benadering gebaseerd op stevige en nuttige politieke confrontaties, dan van de tweets en de beruchte, zogenaamd sociale netwerken van vandaag... die helaas ook bijdragen tot een zekere afkeer van de politiek, want men kan de Staat onmogelijk leiden op basis van boodschappen van 140 tekens. We worden hier geconfronteerd met een karikaturale ultra-veroeenvoudiging die het bedje spreidt van allerhande poujadistisch-populistische lieden.

Nochtans gaat niets boven rijp beraad waarbij men echt de tijd neemt om een mogelijke hervorming te bespreken.

Door zich langzaam te haasten, slaagden de senatoren erin om sedert twee decennia moeilijke wetten te ontwerpen en bij te schaven. Denken we maar aan de wetten die betrekking hebben op de ethische dimensies van het bestaan en waarbij de religieuze en filosofische overtuigingen van eenieder een grote rol spelen. Maar zij konden bijvoorbeeld ook met de nodige afstand de prinselijke en koninklijke dotaties bespreken...

Er zijn daarnaast ook originele initiatieven genomen waarbij de Senaat het voortouw nam door wijselijk bepaalde werkzaamheden aan specialisten toe te vertrouwen. Ik denk hier uiteraard aan het onderzoek aangaande de betrokkenheid van de Belgische overheden bij de

Shoah dat werd toevertrouwd aan het Cegesoma, het Studie- en Documentatiecentrum Oorlog en Hedendaagse Maatschappij. Een ander voorbeeld is het onderzoek rond de moord op Julien Lahaut dat aan uiterst gespecialiseerde onderzoekers werd toevertrouwd.

Het valt echter te betreuren dat het resultaat van deze hoogstaande werkzaamheden niet altijd op veel belangstelling van de leden van de assemblee kon rekenen.

Erger nog, enkele weken geleden bracht de Senaat verdiend hulde aan de verzetsstrijders van de Grote Oorlog die in de Senaat werden berecht en aan hun verdedigers. De ceremonie was door de ironie van het lot eerst gepland op de rampzalige dinsdag 22 maart, de dag van de aanslagen op Zaventem en in Maalbeek... Men zou kunnen denken dat dit symbolisch uitstel de senatoren een « boost » zou hebben gegeven en hen in grote aantallen naar het halffrond zou hebben geleid begin oktober, maar op 5 oktober laatstleden waren er helaas maar vier senatoren aanwezig. Dat is uiteraard betreuenswaardig met het oog op de herinneringsplicht...

Ja maar, zullen sommigen opwerpen: de assemblee is toch niet behouden om alleen maar huldes en colloquia te organiseren, zoals onlangs over het dierenwelzijn ...

Laten we dus nog even terugkeren naar onze beginvraag, heeft de Senaat « hic et nunc » nog een reden van bestaan?

Ja, ontegensprekelijk en wel als ontmoetingsplaats voor de federale instanties en de deelstaten! Het antwoord kan alleen maar ja zijn als men weet dat sinds de inwerkingtreding van de zesde Staatshervorming de meeste senatoren worden aangewezen door de parlementen van de Gemeenschappen en Gewesten. Zij nemen deel aan het federale besluitvormingsproces, maar verdedigen in een complementaire logica, tegelijk de belangen van de deelstaten, of zouden dat toch moeten doen. Want, tot het tegendeel is bewezen, is federaliseren nog altijd verenigen, zoals Koning Boudewijn mooi verwoordde toen zijn vijftienvijftigjarig koningschap werd gevierd...

Laten we ingaan tegen de nieuwe vooroordelen ... Ja, de Senaat is en blijft altijd op gelijke voet met de Kamer. Hij is zonder voorbehoud bevoegd om te oordelen over de Grondwet en de wetgeving over de organisatie en de werking van de federale en deelstaatinstellingen.

Voorts kan de Senaat voortaan ook informatieverlagen opstellen, in het bijzonder over aangelegenheden waar de wetten van de verschillende overheidsniveaus (Staat, Gewesten, Gemeenschappen) elkaar kunnen overlappen.

Nog steeds binnen die federale logica, kan de Senaat ook optreden bij eventuele belangenconflicten tussen de verschillende parlementaire assemblees van het land.

Dankzij de vertegenwoordigers die door de deelstaten naar de Senaat zijn afgevaardigd, hebben de deelstaten ook toegang tot de internationale parlementaire organisaties. En zoals de andere parlementaire assemblees ziet de Senaat erop toe dat de Europese Unie geen enkel initiatief neemt over een thema dat beter op een ander niveau zou worden behandeld.

Tot slot neemt de Senaat deel aan benoemingsprocedures binnen de hoogste rechtscolleges, zoals het Grondwettelijk Hof, de Raad van State en de Hoge Raad voor de Justitie.

Zetten we dus een punt achter de Senaat of gaan we door? U zult begrepen hebben dat ik mij resoluut voeg bij de voorstanders van zijn voortbestaan. Geenszins uit nostalgische overwegingen, maar omdat de Senaat een sleutelrol vervult in het nationale of federale samenleven. Bovendien had de Senaat de senatoren van rechtswege kunnen, of zelfs moeten behouden omdat hier de onontbeerlijke banden tussen de politieke wereld en de koninklijke familie worden gesmeed ...

Ik dank u voor uw aandacht.

Christian Laporte